

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOU MÉ-ÉFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԵՐ ԵՒ ՊԵՐՏԵՐ
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Տ. ԳԱՅՈՒՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՇԱԲԵՐ ԱՄԷՆ ՏԵՍԻՍ ԳՐԱԴԻՐՈՒՄ
ԽՐԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆ
38, Փողոց Այն Սաաթեթ, 38
ԽՐԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ԱՂՋՐԱՆ ԳՐԱԴԻՐՈՒՄ
ԵՄ ԶԵՆ ԽՐԱԿՐՈՒՄ

Մանգումի-Էֆկար

ՀԱՅԱՐԵՐԻ ԱՌԱՌՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومه افكار

ارمنيجه یوی و سیاسی خرنه در

اداره تله سی: باب عالی جادمنده نو ص ۳۸

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԿՈՒՇԱԲԵՐ		
Պարբերական	Տարեկան	Վերջնական
Պարբերական	80 ԶԶ	50 ԶԶ
Գրականական	108 ԶԶ	60 ԶԶ
Արտատպագրական	25 ԶԶ	13 ԶԶ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
ՄԵՆ ԵՐԱՆԻՔ ԿԱՌԱՐԱՐՈՒՄ ԵՄ ԵՐԱՆԻՔ
ՄԵՆ ԵՐԱՆԻՔ ԿԱՌԱՐԱՐՈՒՄ ԵՄ ԵՐԱՆԻՔ

10 ՓԱՐԱ

“ՄԱՆՁՈՒՄԷ” ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԵԱՂՈՅՈՒՆ

10 ՓԱՐԱ

يَا شَاهِجُؤَيْشَا

فروغ نیر اجلائی صالئی عالمه پرتو
شماع مهر اقبالی ضیا بخش جهانیا
کورنجه دیدۀ تدقیق آثار هیاونی
کمال بہت ایله محض کرامت بیلسه شایاندر

بو کون یکدیگرین تسمید ایدر جمله رعایای
خصوصا اشته « منظومه » قوئی شادان و خنداندر

مخصوصه سی هب شرف سنج و صدور بیوریلان ارادات سنیه حضرت
شهنشای مقتضیات منیفه سندندر .

فقیر لره مخصوص دارالجزه و خستلره مخصوص یوزلرجه و متنوع خسته
خانلر هب عنایات جلیله حضرت ولی النعمی ایله وجوده ککش آثار خیره دیندر .
هله بر طاقم عل و امراض ساویه و مدهشیه قارشو سایه شاهانه لر دینه آنخا
بیوریلان تداییر دخی له الحمد ممالک جناب ملوکانه لرینی و بناء علیه سکته ممالک
عروسه لرینک حیاتلرینی محافظه سبب مستقل و ملش و شولطف عال المال جناب
کتی ستانی دخی بالعموم تبعه صادقه شاهانه یی مدیون شکران بر اقصا .

بو کون ممالک شاهانه لرینک جهات مختلفه سنده لایم و لایحیی آثار نافه
و خیره نک رسم کشادی اجرا قلمه جینی کبی مکتب طیه اولمق اوزره حیدر
پاشاده انشا بیوریلان بنای جسیمک دخی رسم کشادی یتیم بو کون اجرا بیوریله جندر .
اعاظم آثار حسنات دنار حضرت خلافتنا هیدن اولان کاغذخانه منابک
لنبد صولری دخی شهرشیر مرکز مواقع مختلفه سنده وغایت دلرب بر صورت
یا بلش اولان چشمه لر دن کلاک یتیم بو کون اساله ایدیله جک و پادشاهم شوککه
یک یشا ، زمزمه سی بو وسیله جیله ایله ده عموم طرفندن تکرار اوله جقدر .

تبعه صادقه شاهانه لر دن اولقله میاهی بولان ارمنی قوللری دخی عموم میانده
نائل اولدقلری بونجه الطاف سینه دن طولای دعوات منروضه حضرت پادشاهی یی
تکرار ایده کلدیکمز کبی مذهبن ، کلیساز ، لسانز ، مکتبلر من
هب سلاطین عظام عثمانیه حضراتک سایه لطف و عنایتلر دینه محافظه
ایدلش اولدینمزدن قادر مطلق حضرتلری شوکتو پادشاهم تاجدار
ذیشان ولی نعمت بی امتنان افندمن حضرتلرینه تجز توکنمز عمر وعافیت احسان
وسلطنت سنیلرینی دنیال طور دجه ابدنشان وظل ظلیل مراحم دلیل
ملوکانه لرینی مفارق کترانه مزده دائم الاوقات سایان بیورسون
دعای مفروض الاداسنی قرق بش سنه ک نشریات صادقه سیلیه معروف
اولان ارمنیجه « منظومه » قوللری دخی عموم ارمنیلر نامنه تکرار ایدرک ترین
صحیفه عبودیت و اشبو یوم جلیک یککرجه اتمانی کمال عافیت و شان وشوکت
ادراک بیورملری دعای عیدانه سیلیه عبیه فاک مرتبه حضرت شهنشاهی
من غیر حد عرض تبریکات ایلر .

صاحب امتیاز عبد ملک اصدقری
اوهانی فرید

روز فیوضات افروز جلوس میامن مانوس حضرت خلافتنهای

۱۲۵۸ سنه مهد آرای عالم وجود و ۱۲۹۳ سنه مده پیرایه بخش اربک خلافت
وسلطنت اولان شوکتو پادشاهم ولی نعمت بی مدانی غازی سلطان (عبدالحمید خان نانی)
افندمن حضرتلرینک جلوس هایون میامن مقرون حضرت فاروقه لرینک ۲۷ نجی سنه دوریه سی

« اولاد » صفت جلیله سنده نائل اولمش و بناء علیه اغور هایونلر دینه فدای
جان ایتک کافه من ایچون مقتضای صداقت و عبودیتدن بولمشدر .

مجرد عنایات جلیله خسروانه لری سایه سنده امور مالیه کسب انتظام ایتش
و اعتبار مالی اودرجه آرمشدر که اجنبی سرمایه دارلر مراجعت و اقراضات ایچون
عرض تکلیفات ایده بوردلر .

انوار معارفک تعمیمی دخی اخص آمال ملوکانه لر دن اولقله ممالک واسعه
شاهانه لرینک هر طرفنده بیککرجه ابتدائی رشدی اعدادی مکتبلری و پای تحت
سلطنت سینه لر دینه ک چوق مکاتب عالی دخی احداث بیورمشدر .

ملت معظمه عثمانیه ایچون سبب محض سعادت و اقبال اولان شهریار تابنده
افکار و شهنشاه عالی تبار افندمن حضرتلری ممالک شاهانه لر دینه امور نافه نک
تجارت و صنایعک دخی ترقیسی امر دینه متناوباً بذل عنایات بیورمشدر . سایه
عمرانویه حضرت پادشاهیلر دینه هر طرفنده مکمل عربیه بوللری اچلمش طرف
طرف شمندوفرلر یا بلش لیما نلر ریختملر جسیم جسیم کو پر یلر وجوده کتورلمشدر .
صنایع عایده و صنایع نفیسه مکتبلری احداث بیورلش و یتیم بو کون رسم کشادی
اجرا ایدیله جک اولان حیدر پاشا ریختمی دخی اناطولی شاهانه تجارتک تسهیل
و ترقیسی موجب آثار نافه دین بولمشدر . محصولانک سرعت نقلی تأمین ایدن
شمندوفرلر کبی زراعتک توسعه سبب مستقل اولان زراعت مکتبلری ، نمونه
چفتلکری هب الطاف سنیه و عنایات جلیله حضرت پادشاهی آثار مشکوره سندن
بولمشدر . منابع ثروتدن اولان تجارت و زراعتک ترقیسی ایچون معاملات
رسمیه نک ده تنظیمه امر و فرمان بیورمش و سایه شاهانه لر دینه رسومات دواثرینک
اصلاحی ایچون قومیسو نلر تشکیک ایده رک ک چوق اصلاحات حصوله
ککش و صنایع داخلیه نک صنایع اجنبیه قارشو رقابت ایده بیلمسی ایچون داخلی
کرکر عفو بیورلمشدر .

هر طرفه تلغرافلر تمید و هر طرفنده پوسته خانلر احداث و کشاد بیورلش ،
پوسته و تلغراف معاملات فوق العاده انتظام کسب ایتش . تسهیل مراسلات
و مخارجات ایچون پوسته و تلغراف اجر تلتی تزیل بیورلمشدر .

سایه تسهیلات وایه حضرت پادشاهیده بو کون تجارتلر مرکز بر تلغراف اجر
اوله رق و بر دکرلری پاره بوندن اوتوز اوتوز بش سنه اول بر مکتوب ایچون
و بیوریلان پوسته اجرته مساویدر دیتله جک اولورسه هیچده مبالغه ایدلش اولماز .
اعمار بلده امر دینه دواثر بلدیله نک مشهور چشم اهنساج اولان همسات

يَا شَاهِجُؤَيْشَا

بو کون روی زمین افلاکه قارشو شعله افشاندر
بو کون برج خلالت و ظهر فیض فراواندر

بو کون اورنک دهره فر ویرن بر شاه ذیشانک
حیات جاودانی امته بخش ایتدیکي آندر

علو مسیرق حیرت رسان انفس و آفاق
وجود پاکی امتجه مدار فخر و شکراندر

مجدد قوای سلطنت و مؤید بنیان خلافت شهریار اجداد و پادشاه
عالی تر اقدمن حضرتلرینک مبدأ اقبال عثمانیان اولان جلوس هایون مسعدت
مقرون حضرت شهنشاهیلرینک ۲۷ نجی سنه دوریه مجله سنی بو کون ادراک
ایدن عثمانی « صفت جلیله سیلیه میاهی ملیونلرجه تبعه صادقه شاهانه لر
جمله حائر مسرات بی غایات بولنیورز .

ملیونلرجه تبعه صادقه ملوکانه لرینک رفاه و سعادتی و ممالک عروسه شاهانه لرینک
عمران و ترقیاتی هب اشبو یوم مبارکده باشلامش ، هب بو یوم مقدسده
تکمل ایتش اولدیندن بو کون بزم ایچون بحق بر عید اکبر ملی طالشدر .
سایه عدالتویه حضرت پادشاهیلر دینه هر کسک نائل معدلت اولدقلری
(و پادشاهم عدالتکله بیک یشا) دعا سیله تزیین السنه عبودیت ایده کلدک کری
هر کون چشم مسرتله کورلمکده در .

عصر انور حضرت ملوکانه لر دینه جهت ملکیه جهه ، عسکریه جهه ،
مالیه جهه ، معارفه ، نافه جهه ، تجارت و زراعتجه ، رسوماتجه ، تلغراف و پوسته جهه
بلدیله جهه ک چوق اصلاحات و قوع بولمشدر .

ولاة عظام حضرتانن نا نواشی مدیرلرینه و ارنجه یه قدر هب قوانین
سنیه شاهانه لرینه واقف معلوماتی ذوات یتشدیرلمشدر .

سلطنت سنیه ابد مدت عثمانیه لرینک قوای بریه و بحریه سی هر درلو تعریف
و توصیفک فوقنده ترقی ایتشدیر . بو کون نظامیه ، بحریه و طوچی عسکرلر دینه
کویلان انتظام شایان حیرتدر .

شوکتناپ افندمن حضرتلرینک مبارک لسان هایونلر دینه شرف صدور
بیوریلان « عسکر اولادلرم » خطاب جلیلی بالعموم امرا و ضابطان و افراد
شاهانه یی دلسیر ایتکده در .

عموم عساکر شاهانه لری نائل اولدقلری لایم و لایحیی عواطف سنیه
ملوکانه لرینک ادای شکرندن کندیلرینی بحق عاجز بولهرق اغور میامن
و وفور هایونلر دینه فدای جان ایتکی جانه منت بیلمکده اولدقلری کبی
شوکتناپ افندمن حضرتلرینک بالعموم تبعه صادقه شاهانه لر دینه

մէջ կողմը նկարագրուած է օտմ. թուղ-
րան, միւս կողմը՝ Բեռնականէն շուր-
բան զոյգած տեղերը և շինուած աղ-
բերներուն լուսանկարները։

Գոնեայի նաւանգին տղ և աղ-
կողմը շինուած միջնաբերդն է, իս-
կապիտանի մէջ շինուած ձուլարա-
նին, շատ մը կառուցելներուն, վա-
րձաններուն համար կառուցուած
թանգարաններուն, շինուած շէնքեր-
ներուն, աղբերաններուն և ուրիշ հաս-
տիակային շինութեանց բացառել պիտի
կատարուի այսօր, Գոնեայի լուսանկար-
ները պիտի ցուցանուի։

Այսօր տնո գահակալութեան գո-
նեայի տնո աղօթքները կը կատարու-
ին բոլոր հասարակութեանց Մայր-
նիկներուն մէջ՝ լուսանկարու-
թիւններ և իրարանցանքներուն բոլոր
մարաքաղաքին մէջ, ինչպէս նաև բոլոր
այն տեղերը ուր Օսմ. զորքը կը ծա-
ծան։

Այսօր պիտի ազատ արձակուի
իրենց պատիժին երկու երրորդ մասը
իրացուած, ինչպէս նաև փոքր պարս-
կներու համար բանտարկուածները, որոնց
ցանկը Դատական նախարարութեան
կողմէ վե՛ն։ Սուլթանին մատուց-
ուեցաւ շքեղ օր։

Ճեղքի գիւղի ֆրանսական գե-
ղականներուն միջև Պիլէնի պողոտան
խիլ Գորաքու փողոցի Այազմա պո-
ղոտան և յունական եկեղեցիին փո-
ղոցներ, այսօրուին սկսեալ պիտի
սարկուին, որովհետեւ ճամբաները
առաւ ըլլալով ժողովուրդը կը
ննջուի։

Այսօր արհեստի վարժարանին
պիտիներուն կողմէ շինուած արա-
բական ոճով շրանքները պիտի մա-
տուցուի վե՛ն։ Սուլթանին։

Բնիշ. ԱՄՍԱԿԱՆ. — Երբեք օր
կառուած գանձը մէջ մէկ ամսական
միւս բաշխել վե՛ն։ Սուլթանին հրա-
մանով, կառավարական բոլոր պաշտոն-
եաններուն։

ՕՍՄ. ԿԱՒԱՍՏՈՐՄԱՆ. — Վե՛ն։ Սուլ-
թանին հրամանով Գերմանիոյ Գոր-
գործարանին մէջ նոր գործարանը մը ալ
պիտի շինուի գերմանական «Հիլթ»
գործարանի գործիչները։

Յանձնաժողով մը կազմուեցաւ
«Մալաթիա» գործարանին «Մալաթի-
վիլ» թիւանոթները թնկելու և
արդիւնքը վե՛ն։ Սուլթանին մատու-
ցուեցաւ համար։

Բ. ԴԱՐԱՆ ՄԵ՛Ն. — Ելմական նա-
խարարը, Հանր. Պարտքի վարչ. Ժո-
ղովին նախագահը՝ զօրավար Պիլէն,
Օսմանեան Պաշտօն փոխաններին Բան-
նիլի պէն, առիթ օր տեսակցութիւն մը
ունեցան Բարձր. Մեծ-Սպարապետին
հետ։

Նոյն օր Արտաքին գործոց նա-
խարարին հետ անուկեցան խաղա-
կան և Հիւլէն զեպանները։

ՄԻՋԱԿԱՆ ԲԱՆՈՒՄՊՈ. — Բա-
նալան զեպան Մարտինա մարքիդը,
արքայ օր իրեն շնորհակալ զայս.
ճիւղներուն միջոցին, պաշտօնա-
պէս յանձն թէ վերջերս Էմմանուէլ
Թագաւոր յարգանքներն է. Վե՛նա-
նիկական մատուցանելու պաշտո-
նով Միջնորդական խաղաղական նաւա-
բանին հրամանատար զեպ ծովագետ
Բալուպօ ինչպէս Պոլսի պիտի գալ
տուր։

Մովակալ Բալուպօյի հրամանա-
տարութեան տակ գտնուած խաղաղական
նաւաբանները Սուլթան Պիլէնի գնաց
առիթ օր։

Յիւլիալը փոխադրուելու համար կա-
ռուցանութիւնապահներն Հիւսանի փա-
յա և Բարաքիմ պէն շքեղ իրիկուն
Պիլէնը մեկնեցան։

Մովակալը և հետեւողները երեք.
յոթի առաւել ճամբայ պիտի ելլեն
Պիլէնի «Ալթորմաթօ» յանձնաւոր
և Պոլսի պիտի հասնին իրիկունը, Մո-
վակալը Բերա Բալուպօ պիտի ինչպէս։

ՄԱՌԱՌԱԻԼԻ նորոտի կուսակալ
Լուրի փայա անցեալ երեքշաբթի իր
զարմանալով հասած է և ընդուն-
ած է նախորդ կուսակալ Հանր. Բա-
լուպօ փայայի, կուսակալական պաշ-
տօնութեան և Ժողովուրդի կողմէ և
«Գոնեայի զորքեր» օր հասարա-
կութեան առջեւ կարգադրած է կայս.
Պիլէնը որքէ ետք կուսակալը ճառ
կուսած է։

Նախորդ կուսակալը զէպի Պոլսի
կողմէ կ'ալ է։

ՌԱԻԳ ԵՒ ՀԵԼԼԵՆ անուարա-
կա զանազան յանձնաժողովը օր
կ'ալ ինչպէս իրացականութեան
գործողութեան մը զարգացում էր,
այն օր զեպան իր նիստերուն։

ՊԵՐԱՍ ԵՒ ԺԱՆՍԱՆ. — Ալեք-
անդրի 16/20 օգոստ. — Բոլորի
Գործիքի մէջ 14 զէպը և 14 ման,
Ալեքանդրի մէջ 2 զէպը. միւս տե-
ւոր 318 զէպը և 113 ման։

Օտեսայի մէջ Նորի ժամանալու
Ալեքանդրի Օտեսայի ժամանալու

ներուն զէմ բժշկական քննութիւն
հաստատուեցաւ։

ԱՆԳԼՈՅ ԴԵՍԱՆԵՐ ՍԵՐ ՆԵՐԶՈՅ
Օ՛րհոր, ինչպէս գրած էինք, շքեղ
օր Պոլսի զարմաւ Արեւելեան ճեպ-
թացով և ուղղակի թարապիս զնա-
րիսականութեան գործակալատի Մ.
Պիլէնի ալ օր իր Տիլիմի, Ամերիկեան
դեսպանին և ուրիշներու հետ Լէմնոս
գագած էր, ուր կը գտնուի Միլլերիս-
կանի անգլ. նաւագործներ, նոյն օրը
Պոլսի հասաւ և զիմաւորեց դեսպանը
Մ. Պիլէնը և տիկինը յառաջիկայ
շաբթի. Բարիկ կը մեկնին։

ՀԱՅՏԱՐ-ԲԱՇԱՅԻ Նորալէն բժշկ.
վարժիչ համար երկու խոշոր ժամա-
ցոյց գնուեցաւ։

Նոյն վարժարանին առջեւ նաւա-
մատոց մը պիտի շինուի, որուն պիտի
ժամանաւ Սոյնեան իրաւունքի շտեմանները,
երթեւեկողներու դիւրութեան համար
ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը,
կ'ալ Ռուսները թիւրք մը, արդիւն-
է պուկորներն գործերուն մուտքը,
Տպարանայի մէջ ժամանաւոր։

ԱՐՏԱՐԻՆ գործոց նախարար Թէվ-
ֆիք փայա, ինչպէս իր օրէն, կէս օրէն
առաջ Նիւրնբերգ գնաց և այցելութիւն
առաւ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դեսպան-
ներն։

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ոչ մէկ պաշտո-
նատուն, առաւել երկուսնային նախարար-
ութեան արտօնութեան, այսուհետեւ
պիտի շինուի գործակալ գործառնու-
թիւններ ունենալ Օսմ. կայս. Պա-
շային հետ։

ԺԱՌԱՆԳԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ. —
Հարգուած ըլլալով թէ Գաւառի Խուրը
անշուշտ մեծնող անձի մը ժամանա-
գութիւնը արձանագրած պահուն, եթէ
արդիւնքով, «Գաւառ» և ուրիշ այս
կարգի թուղթեր գտնէ ինչ պէտք է
ընէ. երևան եկելով ժամանաւորներ-
ուն պէտք է պահէ թէ ոչ հանգուցեալ
թիւն ունեցած պատասխաններուն
յանձնելու է. և թէ միշտ 1299 տա-
րիին վերջը կառավարութեան ունեցած
պահանջները ժողովուրդին շնորհող
կայս. Իրաւունք գործադրելու է նաեւ
անգուցեալ մեծնող և դրամ ձեռք առ-
նելու պարտքներուն համար։ Ձեռնահա-
պաշտօնատուր պատասխանելով թէ Գա-
ւառի դուրը անգուցեալ մեծնողներուն
ստիկ գործողութեան մէջ ստեղծած արժե-
քաւոր թուղթերը պիտի է պահէ մինչ-
ոչեւ որ ժամանաւորները երևան եկելու
որոնց պիտի յանձնուի, իսկ ժողովուր-
դին անձնաւոր տուրքը շնորհող կայս.
Իրաւունք լոկ կառավարական պահանջ-
ներուն կը վերաբերի և հետեւապէս ան-
հատական կամ անձնական պաշտօն-
ուած պարտքերը պէտք է վարձուի
թողուած ժամանագութեան միջոց։

ԿԱՅՈՒ ԵՒՈՐԴ. — Իսպիլիկ թիւն
դեսպանիք 16րդ գունդին կողմէ
կատարուած թնդանիլի կողմէ
պահուն արժանով տասնապետ մը մե-
ռած և զինուոր մը վերադարձած ըլ-
լալով, վե՛ն։ Սուլթանը բարեհաճած է
հրամայել որպէս զի մեծնողին ընտա-
րին 300, իսկ վերադարձողին 500 զը-
րուշ ամսական և 30 ոսկի նուր յա-
կացուի։

ԱՐՏՈՒՌՈՒՄԻՆ. — Սեւանի ծա-
նօթ անձերն Մեծտուր պէն զիմաւ-
րած և Բաւոյայի կուսակալութեան օր-
պէս զի իրեն արտօնութիւն շնորհուի
Իսպիլիկ մէջ թրամվայ մը հաստա-
տուի։

ՅՈՒՆԱՅ Պարտիալը առիթ օր
Առաւելու զիւր երթալով այցելեց
կայս. Պալատին Ա. Թարգման և Պե-
տական Խորհուրդի անդամ Ալեքս.
Բարթոլեմէոսի փայային։

ԱՅՆ ԶԱՆԱՆԵՐԸ մէջ ուր ջրհան-
կի զօրքերու խուրճեր չկան, կայս.
Իրաւունք մը հրամայեց անցեալ կազմու-
թիւնը և պէտք եղած գործիչներուն
անմիջական հայթայիտը։

ԻՍԼԱՄ ԳԱՐԻՍԿԱՆԵՐ. — Ռու-
սիային եկող և խորհրդի կուսակա-
լութեան մէջ հաստատուող 500 իսլա-
մաւորականներուն պէտքերը հոգալու
համար հանգանակութիւն մը պիտի
բացուի այն կուսակալութեան կողմէ։

ՃԱՄԱՆԱՆԵՐ. — Հանրապետ շի-
նութեանց նախարարութիւնը նկատի
կ'առնէ ջանք մը կուսակալութեանց
առաջարկը որով կ'ալուի փոքր
տուրք մը զինչ այն կենդանիներուն ու-
սայրերուն վրայ, որոնք ծանր բնութե-
տանելով ճամբաներու շինութեանց կը
փասնեն Այդ առաւել պիտի յատկա-
ցուի ճամբաներու շինութեանց։

Յ. Գ. ՓԱՍԿԱՆԵՐԱՆ

ԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԾԱՅԲ

ՄԱՅՆԵՆ ԼԵՂՈՒԻ

Այրեքնաւոր-ընդերցարար
Բնական և դիւրագործութեան կար-
գալ գրելու. — Գիր և ընթերցում հա-
մարձաց։

Գիր 60 փարս. 100 հարաւ 100 փար-
100 հարաւ պակաս 100ին 20 զեպ։

ԱՅՈՒ ԳԵՐԵՐՈՒՄ ԿՐԻՆԵՐ
Այս գիրքը ժամը երկու ժամ, Գոնե-
այի մէջ, Թալիսի պողոտան,
գարեթական անգլապաշտաւ Հազար պե-
րին խանութին հրեան ծագողով, վրա-
նիստուած յարգով ընդուն պարսպա-
նին անցնելով, միմիայն այդ խանութը
և առաւել հոյս ճարակ եղած են։ Զորս
կողմէն հասած անմիջական օգնու-
թեանց շնորհիւ առաջը արձանուած է
հրեան ծագումն։

ԱՂԵՏԱՆԻ ՀՐԴԵՆ
ԱՅՈՒՆ ԳԱՐԱՅԻՄԱՐ ՄԵՃ

1500-2000 ՇԵՆԻ ՄՈՒՆԻ ԴԱՐԱՆ

Այս Գարահիսարի այս աղէտով
հրեան ծագումն շատ մանրամասնու-
թիւն կ'ալ տակաւին, բաց ի սա տե-
ղեկութիւնները։

ԳԱՐԱՅԻՄԱՐ, 16 Օգոստ. Ուր. —
Հրեան ծագողու շտապարի գիրքը
ժամը Յիւլի, Հայոց Թալիսի մէջ Հանր.
Առաւել Շիրինեանի նորալէն տունէն,
որ 200 ոսկի պահուցուցուած էր։
Ստաւուի մէջ և ջուրի նաւագործներին
բոցերը ջանք մը թիւն բաժնուեցան։
Թալիսիական 5 ջրանմանը և պաշ-
տօնանմանը անմիջական հրեան վարձը
փութացին, առնելով զառ հետագործով
կուսակալին Երկուշերի 3 ջրանման
և Ուլալէ մէկ ջրանման, որոնք միմիայն
յարգողեան հրեան երեք թիւներէն
երկու մարն, որմէ ետք փութացին
զէպ ի երրորդ թիւն կողմ և երկու
այլապատիւններէ և ճիգերը վերջ
զայն ալ յայնոցեան մարն, Հրեան
հաւանքը անդադուեցան վրաններու
տակ և թաղապետութիւնը հաց, պա-
նիր և ճիւղապետը բաժնեց աղջտա-
ներուն։

Ինչպէս գրեցինք արդէն, հրեան
հինգ շաբթի գիրքը, ժամը Յիւլի մարտի
է 30 ամ անդաւաճ շտաւանկէն
վերջ. այսօր շինքներուն թիւը 1500էն
2000 կը հաւուրուի։

Հրեան պահուն ստաւիկ անձին.
մըն ալ կը սկսի տեղալ, որ անասունի
կը զարմնէ մէկ օգնութիւն և ճիգ.
Ուրիշ լուրի մը ալ նայելով հրե-
անը ծագած է երկաթուղիի կայարա-
նին մօտ հաստատուած գարեջրանե-
րուն թաղին, Հեռագիր մը ալ կ'ըն-
թէ հրեանը ծագած է զաւարին Յո-
լալէ միմիայն ըսուած թաղը։

ԳՐԱՆԱՆ, 16 Օգոստ. Ուր. — Գա-
րահիսարի եկած հեռագիրներուն նայե-
լով, հրեան այս գիրքը ժամը Յիւլի
մարտի և կարտներուն հաց և այլն
մը վրանները բաժնուր են։ Երկաթու-
ղիի ընթերցումին այ 10 օրուան հա-
մար 30 վաղեմ յատկացուցին և հրեա-
նաներուն պատասխանութիւն համար
վե՛ն։ Սուլթանին հրամանով գործեալ
կառավարութեան օր այսօր շինքներուն
թիւը, անասնը, փասին ջանակու-
թիւնը և հրեանի պատճառները ան-
միջական տեղեկագրուին։

Կայս. Իրաւունք մը համաձայն, Այս.
Գարահիսարի հրեաններուն ամէն
տեսակ պէտքերը հոգալու համար ըն-
տառած երկու զինուորականները, ու-
րոնք են զինուորական ընթիլ յանձնա-
ժողովին անդամներն զերագարապէս
զինք. Սեղմէի պէն և զերագարապէս
Մուսթաֆա պէն, զէպի հրեանի վարձը
մեկնեցան Անտաղիի երկաթուղիով։

Ներքին գործոց նախարարութիւ-
նը, կայս. Իրաւունք մը համաձայն հա-
նաք առաւ Պոլսի կուսակալ-
ութեան, որ իսկուր հեռագրեց Գարահի-
սարի կառավարին, որպէս զի հրեա-
նաները պատասխան և անոնց անուշ
տան։

Նպատակ գործը սկսած է արդէն
և Յերիւսալէմ փայայի նախագահու-
թեան տակ նպատակաւոր յանձնա-
ժողով մը կազմուած է որ սկսած է իր
պիտաւորութեան։

Հրեանները ի նպատակ իջար-
Գաւառի երկաթուղիի գիրքին օտ. ըն-
կերութիւնը 200 ոսկի զրկած է։

Ապագայագրական ընկերութիւն.
ներն ալ մեծ ջանքեր կ'առնեն, ինչ-
պէս գրած էինք, վերջին հեռագրե-
ները կ'ընեն թէ Նորթ Պիլիթի և
Նորթ-ժիւ ընկերութեանց փասին է ոչ
թէ 15-20 հազար, ինչպէս ծանուց-
ուեցաւ, ալ 4000 ոսկի. Ինչպէս ալ
նոյնպէս 4000 ոսկի, Բարթոլեմէ 3600
և Մանշէր 300 ոսկի։

Ա. Գարահիսար, Պոլսիայի կու-
սակալութեան մէջ ծագողու զարգ-
ման է և ունի 90,000 ընտելը, որուն
մեծ մասը իսլաւ է Գիրտներուն
6000 չափ են։ Այս զարգաց Մատու-
լուի և Գաւառի երկաթուղիի գիրք-
նուն միջոցաւ տեղն է։ Այս. Գարա-
հիսար երկաթուղիով թէ Պոլսի և Իզ-
միր են կապուած ըլլալով, Անտա-
ղիի ճիւղ կ'երկուր, անհետաճող
անասունական կարեւոր կենդանի մըն էր

որ տակաւ զարգանալու և յառա-
գործուի վրայ էր. այս պատճա-
ռով հրեան որ պատանջուած հոն
անուարակաւ մեծ փասին ալ պատ-
ճառեց և անոր բարեգործական արգել-
եղաւ ժամանակի մը համար գտնէ, ու-
րովհետեւ զարգաց իր նախկին վիճա-
կին հասնելու համար որը ժամանակի
մը պէտք ունի։ Սակայն եթէ բարե-
բաղդութիւն մը կ'ալ ան ալ շուկային
պատասխան է այդ աղէտն. բան մը
որ հակառակ պարագային կրկին զը-
բաղդութեան պատճառ պիտի ըլլար։

Նախընթաց գիրքը, Գաւառի մէջ
հրեան ծագած և երկու տուն այսօր
է Տունները 350 ոսկի պահուցուց-
ուած էին Ինչոն ընկերութեան։

ԲԱՐԻՏԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS
30 Օգոստոս 1902

Ֆրանս. 3% (3% Français) 101 07
Դիմաթիւ (Tab. Turcs) 344 —
Դիմաթիւ (R. Turque D.) 29 12
Երկաթուղի (Lots Turcs) 122 50
Պանք. Օթթ. 1 52 (Banque Ott.) 571 —
Թրանսիւ (Transvaal) 150 25

ՊԱՏԻՄԱՐԱՆԵՆ
ՏԱՐԵԻՄԱՐ ԳԱՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
Ն. 4. ՎԵՃԱՐԱՌՈՒԹԵԱՆ
ՍՈՒՆԱՐԱՆ ՊԱՏԻՄԱՐ ԶԱՄԻՆ
Բ. ԼԱՅՈՍԵՐ

Ինչպէս արդէն գրած էինք Երբեք
օր, և Պարտիալի յատկաւ Աղէտ-
ալ կը տեսնուի, այս առաւել գոն-
բանական աղօթքը կը մատուցին
Մայր եկեղեցւոյ մէջ ինքնուրուի
բազմութիւն կերակուան և այլաբանական
անձնաւորութեան, վե՛ն. Կայսեր գա-
նակութեան տարեկան ամիսին։

ԵՐԵՒԱՆԻՄԱՐ ԱՆԻՆ. Ս. Պա-
րտիալը Հայոց ամրոց Մարտիկան
հետ, Գրաւոր Ս. Յալոյայ տաճարին
մէջ գործարանական աղօթք կը մատ-
ցանէ այսօր վե՛նապէս Կայսեր Գա-
նակութեան տարեկան ամիսին, ուր
յատուկ բարեմաղթութիւններ կ'ըլ-
լան։ Ն. 4. Վե՛նապատեալ համար, Այս
չքեզ հանգուց կը մանապէս նաեւ
անդուն պիտի անցնեն և զինուորական
պաշտօնատարները, ինչպէս նաեւ քա-
ղաքի Հայ հասարակութեան երեւ-
կները։

Այս առթիւ Երեսօրագրայ վանքը
ներքնապէս և արտաքինապէս կը զար-
գարուի ջանքով և լայնարեւոյթով։

Ս. ԱՍՏՈՒՄԱՐԱՆ ՏՈՒՆ
Երկէ Տուն Ս. Աստուածածնայ, Պա-
րտիալի Մայր Եկեղեցւոյ անուան
տաճարներուն առթիւ հանգուցա-
րայէս պատարագէն երեսօրին
Պարտիալի փոխանորդ Գեր. Ս.
Գեորգ եպ. Երեւան և ապա զարգ-
խոսեցաւ օրուան տօնին առթիւ և ինչ
կնով գիրքին ընկերակի բարեգործ-
քանութեան թիւն ի վեր, մանապէս
չնչեց Ս. Մարիամ Աստուածածնայ
որ առիթ բարեբաղդութիւն
Ուրուս ըսողութեան մը միջոց.
Հոգեւ լեցուցած էր եկեղեցին։
Պարտիալի զինքն արարողութիւնը կա-
տարեց նաեւ պատարագել Ս. Գեորգ
Սրբապետ։

Նոյնպէս Ս. Աստուածածնայ տօնը
երկէ մեծապէս հանգուցաւորութեան
կատարուեցաւ. Կ. Պոլսի բոլոր եկեղեցի-
ներուն մէջ խորհուրդներ արարու-
ղութեան մէջ խորհուրդներ եկեղեցի-
նը բարեբաղդութեան, ապա զարգ-
նաւորութեան Ս. Պաշտօնաւոր մատուցին և
Պարտիալի պաշտօնի բարեբաղդութեան
մէջ պատարագէն Ս. Հայկազ Սրբա-
պետ, Գարեգինի մէջ Ս. Եղիշ եպ. Դու-
րեան, Սամաթիոյ մէջ Գեր. Ս.
Գարեգին եպ. Ճիւղի իրեան, Գոնեայ-
ալի զորի եկեղեցիին մէջ Ս. Երեւ-
նայ Ապառնի, և Գրեմալի եկեղեցւոյ
մէջ Գեր. Ս. Բաղդէ Ս. Վ. Կիւլ-
եաններ։

Գրեմալի եկեղեցին բաւական բազ-
մութիւն մը հաւաքուած էր ունեցող-
րեւել Արմաշական բարեբաղդութեան
զարգուցին զորքը որուն բնաբան էր
«Մի՛ երկուր Մարիամ զի քանի
զինքն Աստուածոյ»։ Գարեգին Հայր
Սուրբ ծանրացաւ օրուան տօնին նը-
կարագրութեան վրայ, և իրեն յատուկ
պիտաւորութեան նախախնամութեան
մեր աղիւթներուն համար։

Եկեղեցական արարողութիւնները,
իսկուր ներքնապատեալութեան, հոգեւոր-
անկուր արձանակութեան մը տակ Հրեան
բարեպաշտ եկեղեցականները Սրբա-

ցողութեանց մասնաւոր փայ մը կու-
տար եկեղեցւոյն նախկին զարգաց-
եալ և Հիւսիսային Գրաւորներին արդի
Համարակալ, զարգանալու Հայրա-
պետ էք. Երեւան, ինչպէս պատե-
գեղ զարգանալու զարգացեալ զու-
լը կը գտնուի երաժշտական ցիւ-
Յարութեան էք. Միւրիսիան։

Պատարագին կ'ապաստուրք Ուրեան
Ս. Վահան բանաւոր, իսկ զայն մէջ
կեցած էր եկեղեցւոյն ծերունաւոր
Աւագերեց, Ս. Դիմաթիւս Աւագ-
ըն, Ճիւղմեան։

Ս. Բաղդէ Վրդ. Իրիկուն շտե-
նաւով Պոլսի ինչաւ, պատարագելու
համար Սիւնիայի Ս. Կարապետ եկե-
ղեցւոյն մէջ, ինչպէս և եկեղեցւոյն
բարեբաղդ։

Տիւրիկի երեւելիներն հանգուց-
եալ Գրեգոր էք. Իրիկեան կարեւոր
կտակ մը ըրած է, զոր հետեւեալ կեր-
պով կը սահմանէ. — 1. Տիւրիկի ա-
րակուն Ս. Երեւանեան վարժարանին
ընդարձակ շրջանակին մէջ մեծ կ'ալ
Վարժար մը շինելու։ 2. Աղիկներու
վարժարան մը շինելու։ 3. Իսկ իր հա-
րատութեան մնացեալ մասը ալ տեղ-
ւոր վանքին եւ եկեղեցիին։

ԲՈՂՈՒՄԱԿԱՆ Հասարակութեան ան-
գամ հանգուցեալ Տղա. Գաւառի էք.
Բանիշեանի ձագած 60 ոսկի չափ
զրաւէն մաս մը պիտի բարձուի, վե-
րոյնիւ ալ աղկանց վարժարանի կառ-
կած զարմին։ Իսկ մնացեալ ալ Ս.
Աստուածածնայ եկեղեցիին եւ Ս. Լու-
սաւորի վանքին։

Ինչպէս գրած էինք առաջ,
Տիւրիկի կալուածոց Հոգաբարձութիւնը
Բերա, Այալալ Տէլմէի մէջ երկու կա-
ռուանք պիտի գնեն, տեղւոր Ս.
Աստուածածնայ և Ս. Երրորդութիւն
եկեղեցիներուն համար։ Այս գնման
համար վերջերս Տիւրիկի Հոգաբար-
ձութիւնը Ս. Պարտիալը Հոր և Տնու-
սական Խորհուրդին դիմած էր։ Պա-
րտիալի կողմէ կարգուած ընթ

